

การประมงปลาเผาในแม่น้ำโขง เขตจังหวัดหนองคาย
Bocourti's catfish (*Pangasius bocourti* Sauvage, 1880) Fisheries

in the Mekong River, Nong Khai Area

ฉัตรชัย ปรีชา และ ธนิษฐา ทरणันท์ ใจดี

Chatchai Preecha and Thanitha Thapanand-Chaidee *ffistnt@ku.ac.th

ภาควิชาชีววิทยาประมง คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Department of Fishery Biology, Faculty of Fisheries, Kasetsart University

บทคัดย่อ

เก็บตัวอย่างปลาเผาด้วยเครื่องมือข่ายในแม่น้ำโขง เขตจังหวัดหนองคาย เป็นประจำทุกเดือนระหว่างเดือนกันยายนพ.ศ. 2550 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 กำหนดสถานีเก็บตัวอย่างจำนวน 5 สถานีได้แก่ อ. สังคม, อ. เมือง, อ. โพนพิสัย, อ. บึงกาฬ และ อ. บึงโขงหลง ตามลำดับ ได้ตัวอย่างทั้งสิ้น 1,969 ตัว สถานีที่ 4 มีผลจับรวมในรูปจำนวนมากที่สุด (666 ตัว) ส่วนสถานีที่ 1 มีผลจับรวมน้อยที่สุด (149 ตัว) ผลจับในรูปของน้ำหนักพบว่า ได้ผลจับรวมทั้งหมด 261.75 กิโลกรัม สถานีที่ 4 มีผลจับรวมในรูปของน้ำหนักมากที่สุด (64.53 กิโลกรัม) ส่วนสถานีที่ 5 มีผลจับรวมน้อยที่สุด (32.93 กิโลกรัม) ค่าผลจับต่อหน่วยลงแรงประมง (CpUE) เฉลี่ยรวมทั้งปีเท่ากับ 0.79 กิโลกรัมต่อวันต่อลำ เมื่อนำค่า CpUE ของปลาเผามาทดสอบความแตกต่างระหว่างสถานีสำรวจ และเดือน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบแจกแจงสองทาง ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ปรากฏว่า การประมงปลาเผาในแม่น้ำโขงเขตจังหวัดหนองคาย มีความผันแปรตามฤดูกาล และพื้นที่ อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: ปลาเผา, *Pangasius bocourti*, การประมง, หนองคาย

ABSTRACT

Bocourti's catfish was monthly sampled by gillnet during September 2007 to May 2008 in the Mekong River, Nong Khai Area. Sampling areas consisted of five stations: Sungkhom, Moung, Phonepisai, Bung Karn and Bung Khonglong District, respectively. A total of 1,969 fishes were captured. Station 4 got the maximum catch in number (666 fishes) whereas station 1 got the minimum (149 fishes). For the catch in weight, a total 261.75 kg of bocourti's catfish were captured. Station 4 had the maximum catch in weight (64.53 kg) whereas station 5 had the minimum (32.93 kg). Catch per Unit Effort (CpUE) was explained in term of $\text{kg day}^{-1} \text{boat}^{-1}$. A total average CpUE was $0.79 \text{ kg day}^{-1} \text{boat}^{-1}$. The result from two-way analysis of variance at 95% C.I. revealed that the spatial and temporal variation of CpUE was significantly different.

Keywords: Bocourti's catfish, *Pangasius bocourti*, Fisheries, Nongkhai

คำนำ

แม่น้ำโขง มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาหิมาลัย ไหลผ่าน 6 ประเทศได้แก่ประเทศจีน ลาว พม่า ไทย กัมพูชา และประเทศเวียดนาม โดยมีความยาวทั้งสิ้น 4,800 กิโลเมตร (อุปถัมภ์, 2550) ลักษณะสำคัญของแม่น้ำโขงคือ มีตลิ่งสูงชันมากทั้งสองฝั่ง ไหลเลี้ยวเลาะไปตามไหล่เขา กระแสน้ำจะไหลจากทางเหนือลงสู่ทางใต้ตลอดทั้งปี ระดับน้ำในฤดูฝนกับฤดูแล้งจะมีความแตกต่างกันอย่างมาก ความเร็วของกระแสน้ำขึ้นอยู่กับ

ฤดูกาล ดินในแม่น้ำโขงเป็นดินทราย มีเกาะแก่งน้อยใหญ่ประมาณ 100 แห่งตลอดลำน้ำ แม่น้ำโขงเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย หากิน และผสมพันธุ์วางไข่ของสัตว์น้ำ เป็นแหล่งผลิตอาหารโปรตีนที่สำคัญให้กับประชาชนที่อาศัยบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง รวมทั้งยังเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับประชาชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (อุปถัมภ์, 2550) เครื่องมือประมงที่ใช้ในแม่น้ำโขง และแม่น้ำสาขา เป็นเครื่องมือที่มีวิวัฒนาการมาช้านาน โดยอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้และอุปนิสัยของปลาแต่ละชนิด แหล่งที่อยู่อาศัย ตลอดจนฤดูกาล เครื่องมือประมงในปัจจุบันส่วนใหญ่ ทำจากเส้นใยสังเคราะห์เช่นไนล่อน มีความยืดหยุ่น ทนทาน มีความถ่วงจำเพาะที่เหมาะสมมองเห็นได้ยากเมื่ออยู่ในน้ำ เครื่องมือที่มีใช้ในแม่น้ำโขงเขตจังหวัดหนองคายได้แก่ ข่าย สะดุ้ง แห ไต่ง อวน-ลากทับตลิ่ง เบ็ด ไช้ ตุ่ม และซ็อนสนั่น เรือประมงที่ใช้เป็นเรือไม้ขนาดเล็ก มีความยาวเฉลี่ย 10 เมตร และมีเครื่องยนต์เรือขนาด 10 แรงม้า (อุปถัมภ์, 2550)

Roberts (1993) รายงานว่า มีปลาจำนวน 700 ชนิด อาศัยอยู่ในแม่น้ำโขง รวมทั้งปลาเผาะ (*Pangasius bocourti* Sauvage, 1880) ซึ่งเป็นปลาหนึ่งจัดอยู่ในครอบครัว Pagasiidae (Roberts and Vidthayanon, 1991) ลักษณะเด่นของปลาเผาะคือมีส่วนหัวที่กลมมน มีกระเพาะลม 2 ตอน และมีต่อมสร้างเมือก (mucous gland) บริเวณรูโคนครีบทูจำนวน 3 ช่อง ปลาเผาะเป็นปลาเศรษฐกิจที่สำคัญ ด้วยคุณสมบัติของเนื้อปลาที่มีสีขาว มีรสชาติดี สามารถเพาะเลี้ยง และส่งขายในรูปของเนื้อปลาแล่ (fillet) และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ไปยังตลาดต่างประเทศโดยเฉพาะตลาดยุโรป สหรัฐอเมริกา รัสเซีย สเปน และอีกหลายประเทศในแถบเอเชีย ส่งผลให้ราคาปลาชนิดนี้มีราคาสูงระหว่าง 50 ถึง 150 บาท ต่อกิโลกรัม (Holland, 2007)

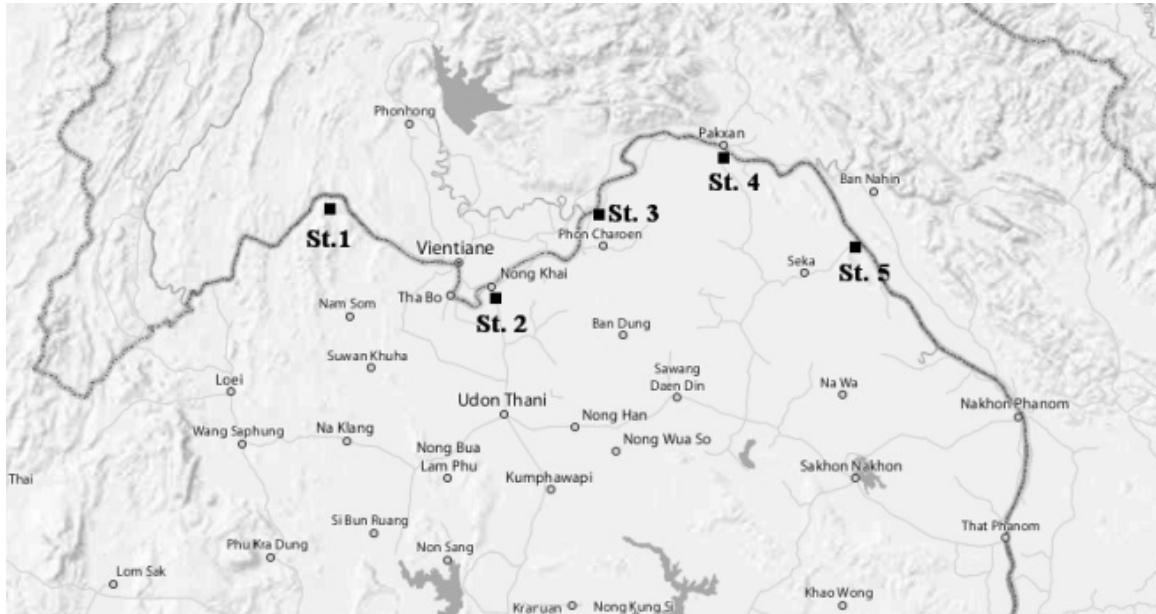
ปัจจุบันมีการเลี้ยงปลาเผาะเป็นจำนวนมากทั้งในประเทศไทย (บริเวณจังหวัดหนองคายและนครพนม) และประเทศเวียดนาม (บริเวณแถบสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง) มีการจับลูกปลาเผาะขนาดเล็กจากแม่น้ำโขงบริเวณปากแม่น้ำประเทศเวียดนาม และในโตเนลสาบประเทศกัมพูชาปีละประมาณ 20 ล้านตัวต่อปี (Cacot, et. al., 2002) ผลผลิตปลาเผาะของโลกมาจากประเทศเวียดนามเป็นหลัก แต่ในปัจจุบัน ประเทศเวียดนามกำลังประสบปัญหาเรื่องการเลี้ยงเนื่องจากเนื้อปลาไม่ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด รวมทั้งปัญหาการท่วมตลาดของสหรัฐอเมริกาใน พ.ศ. 2546 (MRC, 2006) เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการส่งออกหลายราย ให้ความสนใจปลาเผาะจากประเทศไทยมากขึ้น ดังนั้นจึงมีชาวประมงบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงจับปลาเผาะมาใช้ประโยชน์กันมากขึ้น ทำให้ปริมาณปลาเผาะในแม่น้ำโขงลดจำนวนลงเป็นจำนวนมาก

เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับการประมงปลาเผาะในแม่น้ำโขงยังมีอยู่น้อย และไม่เพียงพอ ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการทำการประมงปลาเผาะในแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคายโดยพิจารณาจากปริมาณผลจับต่อหน่วยลงแรงประมง (กิโลกรัมต่อวันต่อลำ) อัตราส่วนเพศของปลาเผาะ เครื่องมือที่ใช้ทำการประมง และฤดูทำการประมงปลาเผาะในแม่น้ำโขง ผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ สำหรับการวางแผนการจัดการทรัพยากรปลาเผาะในแม่น้ำโขงต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

เก็บตัวอย่างปลาเผาะในแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคายเป็นประจำทุกเดือน ระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2550 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 รวม 11 เดือน กำหนดสถานีเก็บตัวอย่างจำนวน 5 สถานีได้แก่ อ. สังคม,

อ. เมือง, อ. โพนพิสัย, อ. บึงกาฬ และ อ. บึงโขงหลง ตามลำดับ (ภาพที่ 1) แต่ละสถานีห่างกันเฉลี่ย 35 กิโลเมตร ทำประมงด้วยเครื่องมือข่าย ขนาดช่องตา 4, 7, 9 และ 14 เซนติเมตร อวนแต่ละผืนยาว 100 เมตร กว้าง 1.2 เมตร ผูกติดกันเป็นผืนเดียว แต่ละสถานีชาวประมงจะทำการประมงทั้งกลางวัน และกลางคืน โดยเริ่มจากการปล่อยทุ่นบริเวณชายฝั่งของประเทศไทยแล้วไปสิ้นสุดบริเวณชายฝั่งของประเทศลาว ข่ายจะจมลงบริเวณพื้นท้องน้ำ และกระแสน้ำจะไหลพาอวนไปตามทิศทางการไหลของน้ำ ระยะทางในการทำประมงแต่ละครั้งเฉลี่ย 2 กิโลเมตร ใช้เวลาทำการประมงเฉลี่ย 1 ชั่วโมง จำนวนครั้งในการทำการประมงเฉลี่ย 8 ครั้งต่อวัน

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงจังหวัดหนองคายและสถานีเก็บตัวอย่าง

ที่มา: ดัดแปลงจาก http://travel.yahoo.com/p-map-4893339-map_of_nong_khai-i 25 ก.ย. 51

นำปลาเผาที่จับได้ มาวัดความยาวเหยียด (เซนติเมตร) และชั่งน้ำหนัก (กรัม) ตรวจสอบเพศ วิเคราะห์องค์ประกอบผลจับเทียบกับสัตว์น้ำอื่นที่จับได้ด้วยเครื่องมือข่าย และวิเคราะห์ผลจับต่อหน่วยลงแรง ประมง โดยแยกวิเคราะห์ตามสถานีเป็นรายเดือน (ธันวาคมและอมรศักดิ์, 2550) สัมภาษณ์ชาวประมงเกี่ยวกับ วิธีการทำประมง ฤดูทำประมง และช่วงเวลาในการทำการประมง

ผลการศึกษา

1. ผลจับในรูปของจำนวนและน้ำหนัก

ผลจับรวมในรูปของจำนวนจากการใช้ข่ายขนาดช่องตา 4, 7, 9 และ 14 เซนติเมตร ในภาพรวมพบว่า ตลอดเวลา 11 เดือน ที่เก็บตัวอย่าง ได้ตัวอย่างปลาเผาทั้งหมด 1,969 ตัว เป็นปลาเพศผู้ 684 ตัว (ร้อยละ 34.74) ปลาเผาเพศเมีย 580 ตัว (ร้อยละ 29.46) และไม่สามารถแยกเพศได้จำนวน 705 ตัว (ร้อยละ 35.8) เมื่อพิจารณาผลจับรวมในรูปของจำนวนแยกตามสถานี พบว่าสถานีที่ 4 มีผลจับมากที่สุดเท่ากับ 666 ตัว (ร้อยละ 33.82) ส่วนสถานีที่ 1 มีผลจับรวมน้อยที่สุดเท่ากับ 149 ตัว (ร้อยละ 7.57) (ตารางที่ 1)

ผลจับในรูปของน้ำหนักพบว่า จับปลาเผาได้ผลจับรวมทั้งหมด 261.75 กิโลกรัม เป็นปลาเผาเพศผู้ 117.35 กิโลกรัม (ร้อยละ 44.83) ปลาเผาเพศเมีย 102.5 กิโลกรัม (ร้อยละ 39.16) และไม่สามารถแยกเพศได้ 41.9 กิโลกรัม (ร้อยละ 16.01) เมื่อพิจารณาผลจับรวมในรูปของน้ำหนักแยกตามสถานี พบว่าสถานีที่ 4 มีผลจับมากที่สุดเท่ากับ 64.53 กิโลกรัม (ร้อยละ 24.65) ส่วนสถานีที่ 5 มีผลจับรวมน้อยที่สุดเท่ากับ 32.93 กิโลกรัม (ร้อยละ 12.58) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงผลจับรวมตลอดปีของปลาเผาในรูปของจำนวน (ตัว) และน้ำหนัก (กิโลกรัม) แยกตามสถานี

สถานี	จำนวน (ตัว)	ร้อยละ	น้ำหนัก (กก.)	ร้อยละ
1. อ. สังคม	149	7.57	54.79	20.93
2. อ. เมือง	253	12.85	48.99	18.72
3. อ. โพนพิสัย	638	32.40	60.52	23.12
4. อ. บึงกาฬ	666	33.82	64.53	24.65
5. อ. บึงโขงหลง	263	13.36	32.93	12.58
รวม	1,969	100	261.75	100

2. ผลจับต่อหน่วยลงแรงประมง (CpUE)

จากข้อมูลผลจับปลาเผาที่จับได้ระหว่างเดือนกันยายน 2550 ถึงเดือนกรกฎาคม 2551 เนื่องจากวิธีการทำประมงด้วยข่ายชาวประมงใช้เวลาแต่ละครั้งเฉลี่ย 1 ชั่วโมง และสามารถทำประมงข่ายได้เฉลี่ย 8 ครั้งต่อวัน ในที่นี้จึงกำหนดหน่วยของผลจับต่อหน่วยลงแรงประมง (CpUE) เป็น กิโลกรัมต่อวันต่อลำ (ตารางที่ 2)

ผลการศึกษาพบว่า มีค่า CpUE เฉลี่ยรวมทั้งปีเท่ากับ 0.79 กิโลกรัมต่อวันต่อลำ เมื่อนำค่า CpUE ของปลาเผามาทดสอบความแตกต่างระหว่างสถานีสำรวจ และเดือน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบแจกแจงสองทาง ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (สุรินทร์, 2548) ปรากฏว่า ค่า CpUE แต่ละเดือน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$) และค่า CpUE ระหว่างสถานีมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$) ด้วยเช่นกัน แสดงว่า การประมงปลาเผาในแม่น้ำโขงเขตจังหวัดหนองคาย มีความผันแปรตามฤดูกาล และพื้นที่ อย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 2 แสดงผลจับต่อหน่วยลงแรงประมงของปลาเผา (กิโลกรัมต่อวันต่อลำ)

เดือน	สถานี 1	สถานี 2	สถานี 3	สถานี 4	สถานี 5
ก.ย. 50	0.22	0.26	0.21	0.10	ไม่มีข้อมูล
ต.ค. 50	0.09	0.11	0.16	0.13	0.04
พ.ย. 50	0.18	0.20	0.09	0.23	0.05
ธ.ค. 50	0.14	0.13	0.17	0.22	0.11
ม.ค. 51	0.11	0.03	0.18	0.05	ไม่มีข้อมูล
ก.พ. 51	0.10	0.20	0.03	0.21	ไม่มีข้อมูล
มี.ค. 51	0.28	0.08	0.16	0.31	0.10
เม.ย. 51	0.18	0.14	0.19	0.32	0.17
พ.ค. 51	0.28	0.21	0.33	0.18	0.19
มิ.ย. 51	0.11	0.13	0.11	0.19	0.23
ก.ค. 51	0.14	0.14	0.19	0.21	0.21
เฉลี่ย	0.17	0.15	0.18	0.20	0.10

2. อัตราส่วนเพศ

ผลจับปลาเผาในการศึกษาครั้งนี้ ได้ผลจับรวมในรูปจำนวนตัวทั้งหมด 1,969 ตัว เป็นปลาเผาเพศเมีย 580 ตัว เพศผู้ 684 ตัว และไม่สามารถแยกเพศได้ 705 ตัว ในภาพรวมจำนวนปลาเผาเพศผู้มากกว่าปลาเผาเพศเมียอย่างมีนัยสำคัญ คิดเป็นอัตราส่วนเพศผู้ต่อเพศเมียเท่ากับ 1:1.18 ($P < 0.05$) อาจกล่าวได้ว่าในแม่น้ำโขงเขตจังหวัดหนองคายโครงสร้างทางสังคมของปลาเผามีเพศผู้มากกว่าเพศเมียประมาณ 1.18 เท่า (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ตารางแสดงอัตราส่วนเพศของปลาเผาแยกตามเดือนที่เก็บตัวอย่าง

เดือน	เพศผู้	เพศเมีย	จำนวนตัวรวม	เพศผู้ต่อเพศเมีย	χ^2
ก.ย. 50	51	110	161	0.46	20.89*
ต.ค. 50	75	22	97	3.41	27.88*
พ.ย. 50	68	37	105	1.84	8.57*
ธ.ค. 50	76	69	145	1.10	0.25 ^{ns}
ม.ค. 51	22	17	39	1.29	0.41 ^{ns}
ก.พ. 51	63	48	111	1.31	1.77 ^{ns}
มี.ค. 51	53	48	101	1.10	0.16 ^{ns}
เม.ย. 51	51	68	119	0.75	2.15 ^{ns}
พ.ค. 51	85	82	167	1.04	0.02 ^{ns}
มิ.ย. 51	67	39	106	1.72	6.88*
ก.ค. 51	73	40	113	1.83	9.06*

หมายเหตุ ค่า $\chi^2_{(0.05,1)} = 3.84$

เมื่อพิจารณาแยกตามสถานที่ที่ศึกษาจำนวน 5 สถานี พบว่าอัตราส่วนเพศของปลาเผามีความแตกต่างกันไปตามสถานี (ตารางที่ 4) โดยภาพรวมพบว่า ทุกสถานีพบเพศผู้มากกว่าเพศเมีย ยกเว้นสถานีที่ 2 บริเวณอำเภอเมือง ที่พบปลาเผาเพศเมียมากกว่าเพศผู้ อย่างไรก็ตาม ผลการทดสอบอัตราส่วนเพศ มีเฉพาะสถานีที่ 1 (อำเภอสังคม) เท่านั้นที่พบปลาเผาเพศผู้มากกว่าเพศเมียอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$)

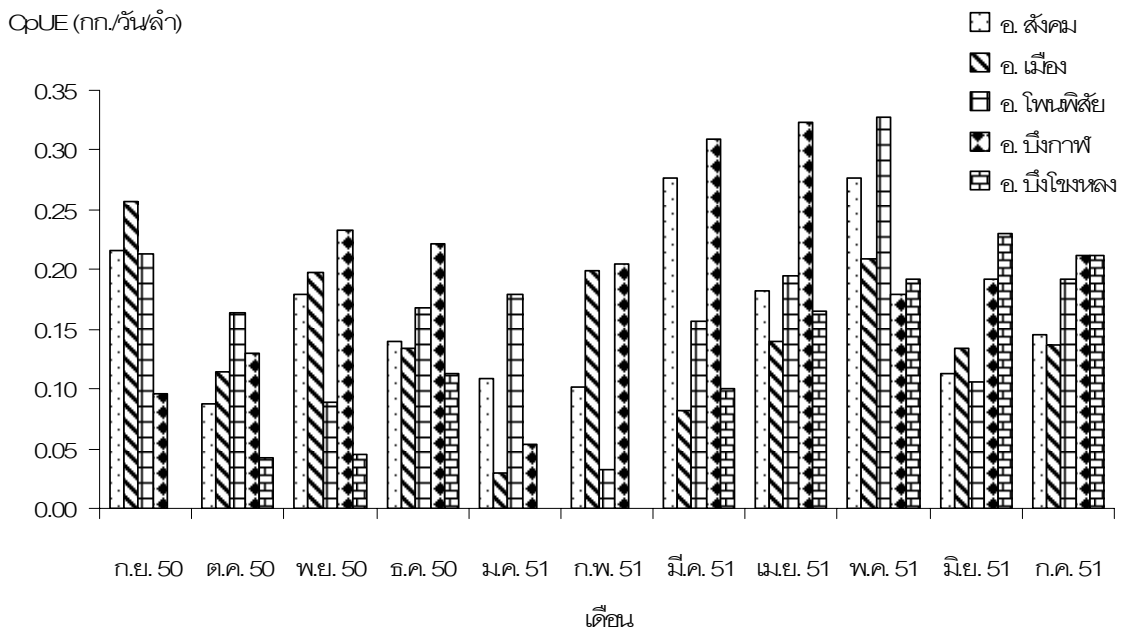
ตารางที่ 4 อัตราส่วนเพศของปลาเผาแยกตามสถานีเก็บตัวอย่าง

สถานี	เพศผู้	เพศเมีย	จำนวนตัวรวม	เพศผู้ต่อเพศเมีย	χ^2
1. อ. สังคม	93	55	148	1.69	9.25*
2. อ. เมือง	103	113	216	0.91	0.38 ^{ns}
3. อ. โพนพิสัย	191	158	349	1.21	2.93 ^{ns}
4. อ. บึงกาฬ	203	171	374	1.19	2.57 ^{ns}
5. อ. บึงโขงหลง	94	83	177	1.13	0.56 ^{ns}

หมายเหตุ ค่า $\chi^2_{(0.05,1)} = 3.84$

วิจารณ์ผล

เมื่อพิจารณาค่า CpUE รวมตามรายเดือนพบว่ามีความผันแปรตามฤดูกาลอย่างมีนัยสำคัญ โดยเดือนพฤษภาคม มีค่า CpUE สูงที่สุดคือ 1.19 กิโลกรัมต่อวันต่อลำ ส่วนเดือนที่มี CpUE ของปลาเพาะน้อยที่สุดคือเดือนมกราคม เท่ากับ 0.37 กิโลกรัมต่อวันต่อลำ เนื่องจากเป็นช่วงฤดูหนาว ชาวบ้านทำนาปลูกข้าว และพืชผักกันมากขึ้น และออกทำประมงน้อยลง จึงทำให้ CpUE ลดลง นอกจากนี้ในเดือนตุลาคม เป็นช่วงฤดูฝนและน้ำหลาก ในแม่น้ำโขงกระแสน้ำไหลเชี่ยวมากทำให้ไม่สามารถทำประมงได้ จึงทำให้ค่า CpUE ลดต่ำลงเช่นกัน เมื่อพิจารณาค่า CpUE แยกตามรายสถานีพบว่า สถานีเก็บตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของแม่น้ำโขงเขตจังหวัดหนองคาย มีความผันแปรของผลจับปลาเพาะตามพื้นที่ด้วย (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 ความผันแปรเชิงฤดูกาล และพื้นที่ของผลจับต่ออัตราการลงแรงงานประมงของปลาเพาะในแม่น้ำโขง เขตจังหวัดหนองคาย

จากภาพที่ 4 จะเห็นได้ว่า มีการแกว่งตัวของค่า CpUE เกิดขึ้นทุกสถานี ในฤดูร้อน CpUE ของทุกสถานีมีค่าสูง เนื่องจากปริมาณน้ำในแม่น้ำโขงลดลงต่ำ กระแสน้ำไม่รุนแรงมากนัก ชาวประมงทำประมงได้ค่อนข้างสะดวก เมื่อถึงฤดูฝน การประมงทำได้ลำบากขึ้น เนื่องจากมีน้ำหลาก และกระแสน้ำไหลแรง ค่า CpUE จึงลดต่ำลง เหตุการณ์ที่น่าสังเกตคือ สถานีที่ 5 (อำเภอบึงโขงหลง) ไม่สามารถจับปลาเพาะได้ในเดือนกันยายน 2550 เดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ 2551 แต่กลับมีค่า CpUE สูงเพิ่มขึ้นในช่วงฤดูฝน เนื่องจากบริเวณอำเภอบึงโขงหลง เป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับลุ่มน้ำสงคราม ซึ่งพื้นที่ในบริเวณลุ่มน้ำสงครามเป็นเขตพื้นที่น้ำท่วมถึง (flood plain) ในฤดูฝน โดยเฉพาะระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม ลุ่มน้ำสงครามจะมีพื้นที่น้ำท่วมมากถึง 600,000 ไร่ และลดลงจนแห้งในฤดูแล้ง ดังนั้น ช่วงฤดูฝน บริเวณนี้จึงเป็นแหล่งผสมพันธุ์วางไข่ และแหล่งเลี้ยงตัวอ่อนของสัตว์น้ำหลายชนิด รวมทั้งปลาเพาะด้วย สัตว์น้ำจึงมารวมตัวกันเพื่อวางไข่ ผสมพันธุ์ในบริเวณนี้เป็นจำนวนมาก (ชาวลิตและคณะ, มปป.)

ในสถานีที่ 4 (อ.บึงกาฬ) สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นวังน้ำลึก (deep pool) ปลาที่อาศัยในบริเวณนี้ เป็นปลาขนาดใหญ่ ในฤดูแล้งปริมาณอาหารในธรรมชาติมีน้อย น้ำในแม่น้ำโขงลดต่ำ ปลาส่วนใหญ่จึงลงมาอาศัยอยู่ในวังน้ำ ค่า CpUE ในบริเวณนี้จึงเพิ่มสูงขึ้นในฤดูแล้ง จนกระทั่งถึงฤดูน้ำหลาก ปริมาณอาหารในธรรมชาติในแม่น้ำโขงมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ปลาจะออกมาหากิน และสืบพันธุ์วางไข่ ในพื้นที่ที่มีแหล่งหลบซ่อนให้กับตัวอ่อนการศึกษาการประมงปลาเผา โดยการพิจารณาจากค่า CpUE มีประโยชน์ต่อการเทียบเคียงชีวประวัติสัตว์น้ำชนิดนั้นได้ดีพอประมาณ ซึ่งเมื่อประกอบกับการศึกษาด้านอื่นๆ จะสามารถทราบเกี่ยวกับชีวประวัติได้ครบถ้วนยิ่งขึ้น ซึ่งจะได้ดำเนินการต่อไป

คำนิยม

โครงการวิจัยนี้ ผู้วิจัยหลัก ได้รับการสนับสนุนจาก ทุนพัฒนาอาจารย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอขอบคุณชาวประมงทุกท่าน ที่ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม และขอบคุณสมาชิกทุกท่านของห้องปฏิบัติการวิจัยชีวประวัติสัตว์น้ำและพลศาสตร์การประมงทุกคน ที่ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และงานภาคห้องปฏิบัติการ

เอกสารอ้างอิง

- ชวลิต วิทยานนท์, อภิชาติ เต็มวิซชากร, รัชสันต์ ไชยบุญทัน, และพรพนา ก๊วยเจริญ, มมป. ความหลากหลายชนิดสถานภาพของพรรณปลาในกลุ่มน้ำสงครามตอนล่างและความสำคัญต่อเศรษฐกิจสังคมพื้นบ้าน. สถาบันพิพิธภัณฑสัตว์น้ำ สำนักงานประมงจังหวัดนครพนม กรมประมง (บทคัดย่อ)
- ธนิษฐา ทรรพนันท์ใจดี และอมรศักดิ์ สวัสดิ์, 2550. คู่มือชีววิทยาประมงภาคปฏิบัติ พิมพ์ครั้งที่ 1. ภาควิชาชีววิทยาประมง คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. 92 หน้า.
- สุรินทร์ นิยมมากร. 2548. สถิติวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ 467 หน้า.
- อุปถัมภ์ ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. 2550. แนะนำการประมงในกลุ่มน้ำโขงของไทย. ชุดเอกสารพัฒนาแม่น้ำโขง ฉบับที่ 5 คณะกรรมการธิการแม่น้ำโขง นครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 54 หน้า.
- Cacot, P., Legendre, M., Dan, T.Q., Tung, L.T., Liem, P.T., Mariojous, C. and J. Lazard. 2002. Induced ovulation of *Pangasius bocourti* (Sauvage, 1880) with a progressive HCG treatment. *Aquaculture*, 213(1-4): 199-206.
- Holland, J. 2007. *Pangasius* 2007: Growth on shaky ground. *Seafood International*, 22(8): 27-31.
- Mekong River commission. 2006. Catch and Culture. Vol. 12 No. 1, 2, 3. Online www.mrcmekong.org 64 p.
- Roberts, T.R. and C. Vidthayanon. 1991. Systematic revision of the Asian catfish family Pangasiidae with biological observations and descriptions of three new species. *Proc. Acad. Nat. Sci. Philadelphia*, 143: 97-144.
- Roberts, T. R. 1993. Artisanal fisheries and fish ecology below the great waterfalls of the Mekong River in southern Laos. *Nat. Hist. Bull. Siam soc.*, 41: 31 - 62.